

Suomalaiset Euroopassa

Suomalaisten siirtolaisuus Euroop- paan, jolla tässä artikkelissa tarkoitetaan Pohjoismaiden ulkopuolisia läntisen Euroopan maita, on jäänyt niin siirtolai- suuspolitiikassa ja -tutkimuksessa kuin julkisessa keskustelussakin aina ameri- kan- ja ruotsinsiirtolaisuuden varjoon. Yksi syy tähän on tietenkin se, että euroo- pansiirtolaisuus on ollut määrällisesti paljon vähäisempää. Toisaalta sen todel- lista laajuutta ei ole tarkkaan tiedetty puutteellisten tilastojen vuoksi. Kun muutto on lisäksi suuntautunut moniin eri maihin, on kokonaisuus jäänyt hah- mottomattomaksi, vaikka Eurooppaan muutto kokonaisuutena onkin luonteeltaan suh- teellisen yhtenäinen ilmiö.

Vähäinen kiinnostus selittyi osaksi myös sillä, että euroopansiirtolaisuus on koettu verrattain ongelmattomaksi. Työt- tömyyden, toimeentulokysymysten ja muiden yhteiskunnallisten tekijöiden merkitys muuton syynä on ollut siinä vä- häinen tai toissijainen. Muutoista ei ole katsottu aiheutuvan sanottavia ongelmia sen paremmin yhteiskunnalle kuin muut- tajille itselleenkaan, koska lähtijät ovat ol- leet selvästi tavanomaista paremmin kou- lutettuja ja heidän oleskelunsa ulkomailla on ollut usein vain tilapäistä. Pikemmin- kin tämä siirtolaisuus on nähty mm.

maamme kansainvälistymisen kannalta myönteisenä ja toivottavana ilmiönä.

Suomen yhä läheisempi liittyminen — ja sitoutuminen — Euroopan taloudelli- seen ja kulttuuriseen yhteistyöhön on vä- hentänyt sekä maasta- että maahanmuu- ton muodollisia esteitä. Tämä on herättä- nyt päätöksentekijöiden ja kansalaisten ta- holla pelkoja, mutta myös toiveita siirtolai- suuden vaikutuksista maamme ta- loudelliseen, väestölliseen ja kulttuuri- seen kehitykseen. Eurooppaan ja sieltä Suomeen suuntautuva muuttoliike on näin noussut perinteisiä siirtolais- kysymyksiä kiinnostavammaksi aiheeksi.

Eurooppaan muuttaneiden lukumäärä

Eurooppaan suuntautuneesta siirtolai- suudesta on laadittu Suomessa tilastoja vuodesta 1924 lähtien. Niiden mukaan suomalaisia muutti alueelle vuosina 1924–45 noin 1 800 henkeä. Toisen maail- mansodan jälkeen nämä passinottoihin perustuvat tilastot muuttuivat matkailun ja muun tilapäisen liikkuvuuden lisää- nyttyä epäluotettaviksi. Tarkkoja tilastoja oli vaikea laatia, koska useimmat muut- tajat eivät lähtiessään vielä tarkkaan tien- neet kuinka kauan heidän oleskelunsa ulkomailla kestäisi. Päätös pitempiaikai- sesta tai pysyvästä jämisestä kypsyy usein vasta myöhemmin. Siksi läheskään kaikki tällaiset muutot eivät tulleet viran- omaisten tietoon tai jäivät ainakin tilas- toimatta.

Kirjoittaja, kasvatust. lis. Jouni Korkiasaari, toimii Siirtolaisuusinstituutissa erikoistut- kijana.

Suomen tilastojen mukaan Pohjoismaiden ulkopuoliseen Eurooppaan on sotien jälkeen (1945–93) muuttanut vain noin 20 000 henkeä. Kohdemaiden tilastojen perusteella luku on huomattavasti suurempi, mutta nekään eivät anna asiasta oikeaa kuvaa, koska niissä ovat mukana myös lyhytaikaiset oleskelijat eli korkeintaan muutamaksi kuukaudeksi menneet. Vertailuesimerkiksi voidaan ottaa Saksan, Sveitsin ja Alankomaiden tilastot, koska niistä on saatavissa tietoja pidemmältä ajanjaksolta kuin muista maista.

Kohdemaiden tilastot lähteinä

Saksan tilastojen mukaan maahan muutti Suomesta vuosina 1960–91 yhteensä yli 78 000 henkilöä, joista 7–8 prosenttia oli Saksan kansalaisia. Suomeen päin heitä muutti runsaat 63 000; noin 9–10 prosenttia heistä oli saksalaisia (osa todennäköisesti kansalaisuutensa vaihtaneita paluumuuttajia ja heidän lapsiaan). Suomen muuttotappio oli siten noin 15 000 henkilöä. Lukua voidaan verrata Saksassa vuonna 1992 asuneiden suomalaisten määrään. Tuolloin siellä asui noin 12 000 Suomen kansalaista. Kun siihen lisätään kansalaisuutensa vaihtaneet, joita on arvioitu olevan 2 000–3 000 sekä vähennetään Saksasta edelleen johonkin kolmanteen maahan muuttaneet, vastaa nettomuuttoluku varsin tarkasti maassa asuneiden Suomen kansalaisten määrää.

Saksalaistilastoissa maahan tulleiden suomalaisten määrä on ollut keskimäärin 4–5 kertaa suurempi kuin maastamuuttaneiden määrä Suomen tilastoissa (vuosina 1971–91). Tärkein syy tähän huomattavaan eroon on se, että Suomessa muuttaneiksi rekisteröidään vain ne muuttoilmoituksen tehneet henkilöt, jotka aikovat asua ulkomailla vähintään vuoden, kun taas Saksassa kriteerinä on oleskelulupa, joka tarvitaan, jos aikoo asua maassa kau-

emmin kuin kolme kuukautta. Lisäksi läheskään kaikki lähtijät eivät ole jättäneet Suomen viranomaisille muuttoilmoitusta tai ovat sen tehdessään arvioineet oleskelunsa alle vuoden kestäväksi.

Sveitsiin muutti sikäläisten tilastojen mukaan vuosina 1974–92 yhteensä yli 6 800 Suomen kansalaista. Suomen tilastoihin verrattuna määrä on yli kolminkertainen. Syyt tähän eroon ovat samat kuin Saksan kohdalla. Alankomaissa muuttojen rekisteröintiperusteena on vähintään puolen vuoden oleskelu. Tämän kriteerin mukaan sinne muutti vuosina 1956–92 kaikkiaan noin 2 600 Suomen kansalaista. Pois heitä muutti samana aikana puolet vähemmän. Erotus vastaa hyvin maassa vuonna 1992 asuneiden Suomessa syntyneiden henkilöiden määrää, joka oli 1 354. Suomen tilastoihin verrattuna Alankomaiden luvut ovat olleet noin kaksinkertaisia (vuosina 1980–91).

Eurooppaan muuttanut yli 100 000 suomalaista

Edellä tarkastelluista esimerkeistä on helppo havaita, ettei Eurooppaan muuttaneiden määrää ole mahdollista tarkasti eikä yksiselitteisesti laskea edes yksittäisten maiden saati koko alueen osalta. Saksan, Sveitsin ja Alankomaiden tilastojen perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että Eurooppaan on sotien jälkeen muuttanut ja siellä ainakin joitakin kuukausia asunut huomattavasti yli 100 000, ehkä jopa lähemmäs 200 000 suomalaista. Kuinka suuri osa heistä voidaan laskea "varsinaisiksi" siirtolaisiksi, onkin sitten asia erikseen. Tämä ongelma ei kuitenkaan koske yksistään Eurooppaan, vaan yhtä lailla kaikkiin maihin siirtyneitä.

Suomessa alettiin julkaista kohdemaittaisia muuttolukuja vasta 1980-luvulla. Tärkein eurooppalainen kohdema on niiden mukaan ollut Saksa (entinen liitto-

tasavalta). Sinne muutti vuosina 1980-91 yhteensä vajaat 3 700 Suomen kansalaista (aikomuksena asua siellä vähintään vuoden). Seuraavina olivat järjestyksessä Iso-Britannia (2 100), Espanja (1 750) ja Sveitsi (1 300), Ranska (800), Italia (750), Alankomaat (600) ja Kreikka (450). Näistä Espanja nousi esiin vasta 1980-luvun lopulla eläkeläisten huomattua sen houkuttelevaksi asuinpaikaksi. Itä-Eurooppa ei ole suomalaisia juuri kiinnostanut. Vuotta pidemmäksi ajaksi sinne muuttaneita on ollut tuskin nimeksikään. (Korkiasaari 1993)

Voimakkainta 1960-luvulla

Tärkeimpänä euroopansiirtolaisuuden kohdemaana Saksa sopii hyvin esimerkiksi muuttoliikkeen ajallisista vaihteluista. Ennen toista maailmansotaa Saksassa on arvioitu asuneen vain muutama sata suomalaista, jotka olivat enimmäkseen tilapäisoleskelijoita kuten tiedemiehiä, taiteilijoita, opiskelijoita ja vientiteollisuuden toimihenkilöitä. Merkittävän ja tuolloin jo muista selvästi erottuvan ryhmän muodostivat saksalaisen miehen kanssa avioituneet naiset. Tämä peruskuva ei sittemminkään ole juuri muuttunut. Sille melko yleiselle käsitykselle, että suomalaisnaisia olisi toisen maailmansodan loppuvaiheissa lähtenyt suurin joukoin saksalaisottilaiden mukana Saksaan, ei ole löytynyt tukea (Tuomi-Nikula 1989).

Sodan jälkeen muutto Saksaan alkoi hiljalleen vilkastua 1950-luvulla. Vuonna 1961 siellä asui virallisten tilastojen mukaan 1 200 Suomen kansalaista. Tämän jälkeen muutto lisääntyi nopeasti saavuttaen huippunsa 1960-luvun lopulla eli samoihin aikoihin kuin ruotsinsiirtolaisuus. Tätä seurasi jyrkkä pudotus, joka kääntyi kuitenkin pian uuteen nousuun 1970-luvun puolivälissä Suomessa alkaneen laman myötä. Lisäys oli kuitenkin melko vaatimaton. 1980-luvun alussa

muuttoliike kääntyi joksikin aikaa jopa paluuvoittoiseksi kunnes vuosikymmenen lopulla maastamuutto jälleen kasvoi. Muuttajien vuosittainen määrä oli silti huomattavasti vähäisempi kuin huippuvuosina. Muihin Euroopan maihin suuntautuneessa muuttoliikkeessä vaihtelut ovat olleet hyvin samanlaisia.

1980-luvun puolivälissä alkaneelle kehitykselle on ollut ominaista se, että euroopansiirtolaisuuden osuus koko maastamuutosta on selvästi kasvanut ja tärkeimpään kohdemaahan eli Ruotsiin suuntautuneen muuton merkitys vastavasti vähentynyt. Tämä muutos on kuitenkin aiheutunut enemmän ruotsinsiirtolaisuuden vähenemisestä kuin Eurooppaan muuton kasvusta. Silti on muistettava, että Ruotsi on edelleen selvästi tärkein yksittäinen kohdemaana.

Miksi Eurooppaan?

Historia on osoittanut, että suuri joukosiirtolaisuus on aina ollut yhteydessä yhteiskunnan elinmahdollisuuksien voimakkaaseen heikkenemiseen ja ihmisten toimeentulo-ongelmiin. Koska Eurooppaan ei ole Suomesta koskaan suurin joukoin muutettu, on ymmärrettävää, etteivät taloudelliset tekijät ole olleet siinä kovin keskeisenä syynä. Toki ne ovat usein olleet lisävaikuttimena tai edellytyksenä sille, että muutto ylipäättänsä on ollut mahdollista. Sen ensisijaiset motiivit ovat kuitenkin liittyneet pääasiassa ihmisuhteisiin ja itsensä kehittämiseen.

Perinteisen työntö-veto -ajatteluun perustuvan selitysmallin mukaan Eurooppaan muutto on ollut vetopainotteista eli tavoitemuuttoa. Toisaalta kyse on ollut valikoitumisesta. Sinne ovat lähteneet ne, joilla on ollut siihen riittävästi resursseja, ennen muuta kielitaitoa ja koulutusta. Muut ovat menneet pääasiassa Ruotsiin, jossa kynnyks on ollut matalampi.

Vaikka elinolot heti sodan jälkeen olivat Suomessa hyvin ankeat, oli siirtolaisuus silti lähes olematonta. Jälleenrakennus tarjosi ihmisille työtä ja toiveita paremmasta huomisesta eivätkä mahdollisuudet muissa sodan runtelemissa maissa olleet sen paremmat. Teollisuuden ja talouden elpyminen Keski-Euroopassa alkoi vähitellen imeä puoleensa siirtotyöläisiä köyhemmistä Etelä-Euroopan maista, mutta Suomen työttömille ja muille vähäosaisille löytyi houkuttelevampia vaihtoehtoja lähempää, Ruotsista ja Pohjois-Norjasta, ja välillä kauempain, Kanadasta ja Australiasta. Eurooppaan muutto lisääntyi sekin tasaisesti, mutta oli silti vaatimatonta ja luonteeltaan sangen erilaista päävirtoihin verrattuna.

Ruotsiin ja Norjaan muutolle ei ollut 1950-luvun alussa voimaanastuneen Pohjoismaisen muuttovapauden jälkeen juuri minkäänlaisia esteitä, kun passia ja työlupaa ei enää tarvittu. Hyväpalkkaista työtä ja asuntoja oli tarjolla lähes kaikille tulijoille. Muuttoetäisyyden kuten myös maiden välisten sosiaalisten ja kulttuuristen erojen merkitys oli lähes olematon. Ainoastaan kielitaidon puute saattoi olla suomenkieliselle lähtijälle pieni kiusa, mutta sekään ei käytännössä työnsaantia ja elämistä juuri haitannut. Aiemmin muuttaneiden esimerkki ja lomakäynnit kotimaassa vain lisäsivät lähtöintoa. Kauemmas, esimerkiksi Eurooppaan, ei siten monenkaan tarvinnut eikä kannattanut paremman toimeentulon toivossa lähteä.

Kaukomaille, Kanadaan ja Australiaan lähtijöitä kielitaidottomuus, kallis matka, kulttuurierot ja muut esteet eivät pystyneet lannistamaan, kun vastapainona oli lähtijän voimakas kaukokaipuu, uudisraivaajahenki ja rikastumisen toive suuren amerikansiirtolaisuuden malliin. Sodan jälkeinen poliittinen ilmapiiri, suuren itäisen naapurin pelko ja näiden

kahden maan siirtolaisia houkutteleva politiikka olivat nekin omiaan alentamaan lähtökynnystä.

Yhteiskunnallisilla tekijöillä ei siis ole euroopansiirtolaisuudessa ollut läheskään samanlaista merkitystä kuin Ruotsiin, Kanadaan, Australiaan ja ennen sotia myös Yhdysvaltoihin muutossa. Yleisten olojen suotuisa kehitys oli silti osaltaan vaikuttamassa siihen, että Eurooppaan muutto tuli aiempaa useamman ulottuville. Talouskasvu lisäsi tilapäisen oleskelun mahdollisuuksia ja loi sitä kautta usein sillan pysyväälle oleskelulle. Liikenneyhteyksien paraneminen, matkojen halpeneminen ja ajattelutapojen vähittäinen kansainvälistyminen edesauttoivat liikkuvuutta innostamalla etenkin nuoria lähtemään Eurooppaan kesätöihin ja matkailemaan. Tämä houkutteli myöhemmin osan lähtemään pitemmäksikin aikaa mm. opiskelemaan ja piikomaan osan jäädessä lopulta pysyvästi. Useimmin näin kävi naisilla, jotka löysivät kohdemaasta itselleen aviopuolison. Siirtolaisuus Eurooppaan oli siten luonteeltaan vaihteitaista ja melko huomaamatonta.

Yksilötason motiivit

Sodanjälkeisen euroopansiirtolaisuuden yksilökohtaisista motiiveista ei ole koko laajuudessaan saatavissa empiiristä tutkimustietoa. Ensimmäiset tutkimukset asiasta tehtiin vasta 1980-luvulla. Niissä kohteena olivat vain joidenkin yksittäisten maiden suomalaisväestöt kiinnostuksen keskittyessä pääasiassa sopeutumiskysymyksiin. Merkittävin näistä tutkimuksista oli Outi Tuomi-Nikulan "Saksansuomalaiset" (1989), jossa pääpaino oli identiteetti- ja elämäntilannekysymyksissä, mutta myös Suomesta lähdön syitä kysyttiin. Tiedot perustuvat postikyselyyn ja haastatteluihin. Kohdejoukkona olivat vuonna 1983 Saksassa

(silloisessa liittotasavallassa) oleskeluluvalla asuneet suomalaiset.

Tutkimuksesta ilmeni, että vain vajaa neljännes tutkituista oli heti ensimmäisellä käynnillään jäänyt Saksaan pysyväisluonteisesti. Hekään eivät olleet alunperin tulleet jäädäkseen, vaan päätös siitä oli kypsynyt vasta vuosien kuluessa. Useimmissa sen syynä oli avioituminen saksalaisen tai muun ulkomaalaisen kanssa. Alkuperäisenä syynä lähtöön oli ollut lähinnä työ (harjoitteluvaihto) tai opiskelu. Suomen huonot työnsaantimahdollisuudet olivat olleet usein estämässä paluuta. Mitä kauemmin henkilö oli asunut Saksassa sitä todennäköisemmin pysyvän muuton syynä oli avioliitto. Ihmissuhteisiin liittyvät syyt korostuivat erityisesti naisten kohdalla, kun taas miehet olivat muuttaneet lähinnä työn ja opiskelun vuoksi. Kokonaisuutena siirtolaisuuden syyt jakautuivat Tuomi-Nikulan tutkimusaineistossa seuraavasti (luvut prosentteja):

Muuton syy	Naiset	Miehet	Yht.
Avioliitto	52	21	50
Ystävä(tär)	12	4	11
Työ	20	57	23
Opiskelu	10	18	10
Muu syy	6	-	6
Yhteensä %	100	100	100
Henkilöä	588	44	632

Perheensä kanssa Saksaan tulleilla motiivina oli lähes poikkeuksetta ollut työ. Työnantajana oli tavallisesti suomalainen teollisuus ja ulkomaankauppaa käyvät yritykset tai kansainväliset yritykset ja järjestöt. Joukossa oli myös tieteen ja taiteen parissa sekä seurakunnallisissa viroissa toimivia. Muutto ei ole ollut näille perheille taloudellinen välttämättömyys, vaan tilaisuus hankkia ulkomaista työkokemusta, uusia elämäkokemuksia ja oppia kieltä, mutta mahdollisesti samalla myös kohottaa elintasoja hyväpalkkaisissa tehtävissä. Useimmiten ajatuksena oli ollut pa-

lata takaisin Suomeen, mutta oleskelun venyttyä osa oli jäänyt pysyväisluonteisesti Saksaan. (Tuomi-Nikula 1989)

Vaikka työttömyys oli vain harvoin ollut tärkein syy Saksaan muuttoon, oli kotimaan huono työllisyystilanne silti ollut monissa tapauksissa edesauttamassa maasta lähtöä. Lisävaikuttimina olivat usein myös erilaiset henkilökohtaiset syyt kuten kielitaidon kehittäminen, seikkailunhalu ja uteliaisuus sekä tarve laajentaa maailmankuvaa. Lisäksi oli niitä, joilla lähtö kytkeytyi itsenäistymisen tarpeeseen ja irtautumiseen ongelmallisista kotioloista tai rikkoutuneiden ihmissuhteiden synnyttämästä elämäntilanteesta. Poliittiset syyt, lähinnä Suomen asema Neuvostoliittoon nähden, olivat harvinaisia ja koskivat lähinnä sellaisia henkilöitä, jotka olivat asuneet Saksassa jo yli 30 vuotta. (Tuomi-Nikula 1989)

Avioituminen edelleen keskeisin motiivi

Maastamuuton motiiveja on koko Euroopan osalta selvitetty vain yhdessä tutkimuksessa (Korkiasaari 1992). Sen aineisto perustui postikyselystä, maastamuuttoilmoituksista ja tilastoista saatuihin tietoihin. Kyselyyn vastasi yli 2 400 ulkosuomalaista, joista noin 700 oli euroopansuomalaisia. Väestörekisterikeskuksen arkistossa säilytettävistä muuttoilmoituksista poimittiin tiedot yli 2 000 Pohjoismaiden ulkopuolelle muuttaneesta henkilöstä, joista liki 1 300 edusti Eurooppaan menneitä. Muuttoilmoitukset koskivat vain 1980-luvulla maastamuuttaneita, kun taas kyselyaineisto edusti pysyvästi tai jo suhteellisen kauan ulkomailla asuneita keskimääräisen oleskeluajan ollessa yli 20 vuotta.

Kyselyyn vastanneilla selvästi tärkein maastamuuton motiivi oli ollut ulkomail-

le avioituminen. Kun huomioon otetaan myös muutamat sulhasen, morsiamen tai puolisonsa luo muuttaneet, sijoittui yli puolet Euroopassa asuvista tähän ryhmään. Toisena päämotiivina erottui opiskelu tai kielitaidon kohentaminen, jotka korostuivat erityisesti Isoon-Britanniaan, Saksaan ja Sveitsiin muutoissa. Avioituminen oli silti niissäkin ollut selvästi tärkein lähtösy. Työhön, ammatissa etene- miseen tai toimeentuloon liittyvät tekijät olivat olleet ensisijaisina vaikuttamina vain runsaalla kymmeneksellä vastaan- neista. Myös muiden tekijöiden merkitys oli tärkeimpänä motiivina melko vähäinen (taulukko 1).

Muuttoilmoituksista kerätyt tiedot antoivat siirtolaisuuden motiiveista hyvin samanlaisen kuvan kuin ulkosuomalais- kysely, vaikka aineistoja ei suoraan voi- dakaan verrata toisiinsa. Myös muuttoil- moitusten mukaan selvästi tärkein Eurooppaan muuton motiivi oli 1980-luvul- la kohdemaahan avioituminen tai siellä asuvan puolison, poika- tai tyttöystävän luo muuttaminen. Läntisen Euroopan maihin menneistä yli 40 prosenttia oli maininnut tämän syyn. Työn vuoksi läh- teneitä oli runsas kolmasosa (35 %). Eläk- keelle jäännin ja terveydellisten seikkojen yhteenlaskettu osuus oli yllättäen suu- rempi kuin opiskelun (9% vs. 5%). Tähän on ilmeisesti syynä se, että opiskelu on monissa tapauksissa ollut melko lyhytai- kaista (alle vuoden) eikä muuttoa ole sen vuoksi ilmoitettu viranomaisille tai aina- kaan tilastoitu maastamuutoksi.

Maakohtaiset ja yksilölliset erot

Maakohtaisesti ilmeni melko huomatta- via eroja (taulukko 2). Avioitumisen mer- kitys oli suurin Italian, Kreikan ja Ison- Britannian kohdalla, ja selvästi tärkein motiivi myös Ranskaan, Saksaan, Sveit- siin ja Itävaltaan muuttaneilla. Saksan-

kielisiin maihin oli hyvin usein menty myös työn vuoksi. Kaikkein merkittä- vimpiä tässä suhteessa olivat kuitenkin ns. Benelux-maat eli Belgia, Alankomaat ja Luxemburg, joiden kohdalla työsyiden osuus oli noin kaksikolmasosaa. Nämä muutot olivat mitä ilmeisimmin yhteydessä suomalaisyritysten kansainvä- listymiseen ja Euroopan yhdentymiske- hitykseen. Tämä ilmeni myös siinä, että projektiluonteisten ja muiden määräai- kaisten töiden merkitys muuton motiivi- na oli selvästi lisääntynyt 1980-loppu- puolella. Aviositeiden osuus oli vastaa- vasti vähentynyt. Eläkkeelle jäämiseen ja terveyteen liittyvät tekijät koskivat lähin-nä Espanjaan ja Portugaliin siirtyneitä, joista lähes puolet oli maininnut ne läh- tönsä syyksi.

Miesten ja naisten väliset erot muuton motiiveissa olivat odotetusti suuria. Nai- sista yli puolet oli muuttanut aviositeiden vuoksi, miehistä taas suurin osa työsyis- tä. On luonnollista, että määräaikaisiksi arvioiduista muutoista lähes kaikki liit- tyivät työhön ja opiskeluun tai muuhun itsensä kehittämiseen. Pysyvästi oli läh- detty ennen muuta avioitumisen vuoksi. Selviä olivat myös ikäryhmittäiset erot. Avioitumisen ja itsensä kehittämisen merkitys korostui alle 25-vuotiailla ja vä- heni iän myötä. Työ oli tärkein motiivi keski-ikäisten ryhmässä. Terveydelliset ja eläkkeelle siirtymiseen liittyvät tekijät sekä henkilökohtaiset motiivit olivat sitä tärkeämpiä mitä vanhemmasta henkilös- tä oli kysymys. (Ks. tarkemmin Kor- kiasaari 1992)

Euroopansuomalaisten määrä

Kohdemaista saatujen tilastojen mukaan Pohjoismaiden ulkopuolisessa Euroop- passä asui vuonna 1992 noin 27 000 Suo- men kansalaista. Suomessa syntyneiden henkilöiden määrä oli kuitenkin huomatt-

Taulukko 1. Euroopansuomalaisten tärkein muuttomotiivi kohdealueittain (koko sodan jälkeinen aika; postikyselyn mukaan*)

Maastamuuton motiivi	Iso- Britannia	Saksa	Sveitsi	Muu Eurooppa	Koko Eurooppa
Toimeentulo	3	5	4	4	4
Työ / ammattiura	6	9	11	9	8
Opiskelu / kielitaito	19	23	18	6	16
Avioituminen	58	50	36	59	52
Henkilökoht. syyt	2	4	3	9	5
Kokeilunhalu	9	8	20	6	9
Tyytymättömyys	3	1	7	5	4
Terveys / eläkeläisyys	0	0	1	2	1
Yhteensä %	100	100	100	100	100
Henkilöä	161	220	95	191	667

* vanhempiensa mukana muuttaneet jätetty taulukosta pois

Lähde: Korkiasaari 1992.

Taulukko 2. Eurooppaan muuton motiivit 1980-luvulla (maastamuuttoilmoitusten mukaan)

Muuton motiivi	Iso- Britannia Irlanti	Belgia Hollanti Luxemburg	Saksa Sveitsi Itävalta	Ranska Monaco	Espanja Portugali	Italia Kreikka	Koko Länsi- Eurooppa
Työsyys yleensä	25	40	37	25	21	8	28
Projektityö tms.	7	25	6	6	4	2	7
Opiskelu / kielit. ¹⁾	6	1	6	5	2	4	5
Avioituminen	48	22	35	38	12	63	35
Puolison / yst. luo ²⁾	6	3	5	8	3	13	6
Henkilökoht. syyt ³⁾	4	4	6	11	8	6	6
Terveys / eläkel.	0	2	1	2	45	2	9
Paluu ulkomaille	4	4	4	6	0	2	3
"Siirtolaisuus"	0	0	0	0	4	0	1
Yhteensä %	100	100	100	100	100	100	100
Henkilöä	227	112	482	85	225	131	1262

1) Opiskelu, kielitaidon kehittäminen, työharjoittelu

2) Puolison tai poika-/tyttöystävän luo muutto

3) Henkilökohtaiset syyt, seikkailunhalu, tyytymättömyys Suomen oloihin, sukulaiset tms.

Lähde: Korkiasaari 1992

tavasti tätä suurempi koska osa heistä on vaihtanut kansalaisuuttaan. Kirjoittajan tekemien selvitysten (Korkiasaari 1989 ja 1992) perusteella ensimmäisen polven euroopansuomalaisia on kaikkiaan noin 35 000. Heidän lastensa eli toisen polven edustajia ei ole mahdollista kovin tarkkaan laskea, mutta arviolta heitä on ainakin 20 000.

Suuren joukkomuuton ajat ohi

Lama ja työttömyys ovat perinteisesti aiheuttaneet Suomessa voimakasta siirtolaisuutta. 1990-luvulla maastamuutto on kuitenkin ennätysmäisistä työttömyyslukuista huolimatta pysynyt vähäisenä ja jopa laskenut. Euroopan integraatiosta käydyssä keskustelussa on usein oletettu, että raja-aitojen madaltuessa kotimaan vaikea työllisyystilanne ajaisi työttömät joukolla etsimään työtä ja parempaa toimeentuloa Euroopasta, kun Ruotsikaan ei enää pysty tällaista vaihtoehtoa tarjoamaan. Tämä on kuitenkin melko epätodennäköistä, koska työllisyystilanne on huono koko Euroopassa. Kiinnostus lähtemiseen voi silti olla suuri etenkin työmarkkinoille tulevien nuorten keskuudessa.

Nykyinen tilanne osoittaa hyvin selvästi sen, ettei merkittäväkään elinmahdollisuuksien heikkeneminen yksistään riitä aiheuttamaan muuttoliikettä ellei jossain muualla samanaikaisesti ole tar-

jolla parempia elämisen mahdollisuuksia. Missään maailmalla ei ole viime vuosina ollut suurta kysyntää työvoimasta, etenkin sellaisesta, jonka ammattitaito ja koulutus on vähäinen. Tarvittaessa sitä on ollut joka maassa omastakin takaa aivan riittävästi.

Koska Euroopan talousvaikeuksissa ei ole kyse lyhytaikaisesta laskusuhdanteesta, vaan pitkäaikaisista ja syvällisistä rakenteellisista muutoksista, tulee maastamuutto olemaan myös tulevina vuosina vaikeaa. Maanosan talouden elpyminen ja Suomen mahdollinen liittyminen Euroopan Unionin täysjäseneksi todennäköisesti jossain määrin lisäävät muuttoa EU-alueelle, mutta tämä mahdollisuus koskee etupäässä korkeammin koulutettuja ja kielitaitoisia eurovirkamiehiä, opiskelijoita ja eurooppalaistuvan liike-elämän edustajia sekä muita määräaikaisesti tai tilapäisesti lähteviä. Pääosa pysyvästi jäävistä tulee vastaisuudessakin olemaan "aviosiertolaisia". Entisaikojen tapaiselle suurelle "duunarikansan" tai ehkä tätä päivää paremmin vastaavan "toimihenkilöväestön" maastamuutolle ei nykynäkymin ole mahdollisuuksia — ei Euroopassa eikä muuallakaan.

Artikkeli liittyy kirjoittajan tekeillä olevaan tutkimukseen "Pohjoismaihin ja muualle Eurooppaan suuntautunut siirtolaisuus toisen maailmansodan jälkeen". Tutkimus kuuluu osana opetusministeriön rahoittamaan Suomen siirtolaisuuden historia -projektiin.

Viitteet:

- Korkiasaari, Jouni** 1989: Suomalaiset maailmalla. Suomen siirtolaisuus ja ulkosuomalaiset entisajoista tähän päivään. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.
- Korkiasaari, Jouni** 1992: Siirtolaisia ja ulkosuomalaisia. Suomen siirtolaisuus ja ulkosuomalaiset

1980-luvulla. Työpoliittinen tutkimus 33. Työministeriö, Helsinki.

Korkiasaari, Jouni 1993: Siirtolaisuus- ja ulkomaa-laistilastot. Väestö 1993:8. Tilastokeskus/Siirtolaisuusinstituutti, Helsinki

Tuomi-Nikula, Outi 1989: Saksansuomalaiset. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.